

Independències contemporànies. El cas català.

written by Josep Catà i Tur | 3 de febrer de 2018

Introducció. On som i per què.

«Frustració, convenciment que tenim la raó (...), que tenim la legitimitat (...) incomprensió pel fet que Institucions com la Unió Europea no ens facin costat (...)». Montserrat Guibernau.
Diari Ara. 30 de gener de 2018.

Sempre resulta d'allò més fàcil descriure els fets a pilota passada i, encara més, criticar les actuacions alienes. El cert és que, a hores d'ara, la desorientació i un cert pessimisme s'han apoderat de la massa crítica independentista que ha estat fonamental per a arribar on hem arribat. Per una banda, sembla clar que tots els analistes catalans que veien amb bons ulls el procés es van equivocar a entendre que l'Estat espanyol mai no respondria amb violència. En tot cas, pensaven, i ens ho van fer creure, que si ho feia, ja havia perdut la guerra. Ara comprovem que ni una cosa, ni l'altra. Per altra banda, i quan sigui possible fer-ho (que no és ara), caldrà reunir tota la informació que expliqui perquè no es va aprofitar convenientment la finestra d'oportunitat oberta els tres primers dies d'octubre de 2017. Potser trigarem un temps a tenir-ne una altra, o potser no, si els poders espanyols segueixen en una deriva tan repressiva i antidemocràtica. En tot cas, cal conèixer millor amb qui ens la juguem. Les línies immediatament següents hi aniran dedicades.

El procés de creació i transformació

contínua de l'elit de poder espanyola

A l'hora de tenir més informació sobre el procés històric de creació i continuïtat dels poders reals espanyols, potser anirà bé de consultar [el blog](#). En síntesi, les elits espanyoles dominants es van configurar al mateix temps de la creació de l'Estat espanyol centralitzat, arran de les conseqüències de la Guerra de Successió als reialmes de la corona catalanoaragonesa (1707-1715). Des de llavors, aquestes elits castellanques, sempre recolzades per elits locals (des dels botiflers fins als franquistes catalans, fins als senyors propietaris d'alguns mitjans de comunicació privats catalans), han anat confegint un nucli dur de poder multiforme (política, economia, exèrcit, judicatura, mitjans de comunicació), que ha sabut resistir tots els embats amb què s'ha trobat: la Il·lustració, la revolució liberal (a Espanya, un simple empelt de sang nova sense fer neteja de l'aristocràcia anterior), les dues Repúbliques, l'anomenada Transició... Mai de la vida cal menystenir el seu poder i la seva astúcia. Avui en dia, aquestes "elits extractives" (com sol anomenar-les Josep Huguet) saben perfectament que perdre els ingressos fiscals procedents de Catalunya els seria mortal; el nombre d'obres públiques innecessàries publicades al BOE disminuiria, els ajuts especials per a l'atur agrari a Castella-la Manxa, Andalusia i Extremadura s'haurien de rebaixar, Espanya perdria un 20% del seu PIB i tindria menys possibilitats de fer front al pagament del seu deute, etc. En l'actual conjuntura catalana, aquestes elits han respost amb contundència, sí, però també amb astúcia: ja tenen preparats els recanvis polítics dels arnats PP i PSOE. Podemos ha estat ja assimilat pel sistema de poder espanyol. Per aquest motiu, mai de la vida han considerat analitzar com enfrontar-se a la "casta", més enllà de posar-li nom. Curiosament, el sobiranisme tenia una finestra d'oportunitat entre 2012 i 2014, quan aquests recanvis no estaven implementats. No es va saber o no es va voler aprofitar. En tot cas, em sembla clar que l'enfocament econòmic explica molt la situació i dóna pistes de futur.

La comparativa històrica contemporània ens reflecteix com un cas únic

La creació de nous estats europeus després de la Gran Guerra (1914-1918), a redós de la “doctrina Wilson”, va ser produïda per la disgregació dels grans Imperis territorials europeus, Alemanya, Rússia, i, sobretot, Àustria-Hongria. No va ser el nostre cas. Ni ho serà en un futur pròxim. La caiguda del mur l’any 1989 va obrir una possibilitat que el nostre pròcer Pujol de seguida va descartar (“Espanya no és Rússia”, frase d’una ambigüitat tan calculada com la praxis política del seu autor). Vam veure la independència de les Repúbliques bàltiques, la d’Ucraïna, la de Bielorússia, la de Moldàvia, el “divorci de vellut” entre txecs i eslovacs, fins a arribar a les crisis balcàniques i l’esclat de l’antiga Iugoslàvia. Cap dels casos esmentats ens pot servir de pauta. Per exemple, si considerem els casos de Lituània i d’Eslovènia, veurem que, en el moment més crític (1991), aquests territoris van haver de defensar-se armes amb mà i l’enfrontament es va saldar amb 13 i 62 víctimes mortals, respectivament. Després ja van venir els reconeixements internacionals que abans es negaven, però abans, poc o molt, va córrer la sang. I això tot i que prèviament, en el cas d’Eslovènia, el sí en el referèndum per la independència va assolir el 95% dels vots. I amb una participació del 92,3% del cens electoral. Voler assolir la República catalana només amb manifestacions (necessàries, però no suficients), victòries electorals justetes i somriures davant d’unes elits com les espanyoles i la seva sucursal catalana, vista l’experiència històrica pròpia i estrangera, em sembla poc raonable.

Hi ha un cas, que podria resultar similar al nostre, si aconseguíssim tenir el tríode necessari, que és el de Noruega (1905). El Parlament autònom noruec va votar per la independència i va aconseguir sortir-se’n perquè, prèviament (no pas després), la societat noruega disposava de les tres potes: 1) *Ampli consens social, des de tots els sectors*

socials i culturals. 2) Suport del poder econòmic propi. 3) Suport de la potència que podia, i ho va fer, neutralitzar la reacció de Suècia, el Regne Unit en aquest cas. Això, i el control efectiu del territori, asseguraren el reconeixement internacional. A tall d'exemple, els exploradors Nansen i Amundsen aconseguiren, amb les seves exitoses aventures, una projecció mundial enorme del seu país. Aquí s'involucraren clarament les dues primeres potes per tal de reforçar-ne la tercera.

Com està el nostre trípod?

1) Tenim una massa crítica social important, però encara lluny de ser suficientment rotunda. 2) La gran banca i Foment del Treball hi són contraris. La petita i mitjana empresa és majoritàriament favorable. 3) L'equivalent al Regne Unit del cas noruec només pot ser la Unió Europea (malament rai si les eleccions de l'any vinent no varien la composició de les seves institucions polítiques), o bé Alemanya. El que està clar és que Espanya, França i Itàlia sempre hi seran contràries i, tal com escrivia en Tremosa el 22 de gener a la revista *El Temps*, cal teixir aliances amb els estats centreeuropeus i els del nord d'Europa, per mirar de contrarestar aquell trio centralista. No cal deixar de banda, no gensmenys, que certes potències no europees poden estar interessades en les potencialitats econòmiques de Catalunya. En totes les tres potes queda molta feina per fer. I hem de defugir els terminis, que ens han estat fatals. Els processos històrics, i més si són tan complicats, no tenen calendari. Això sí; cal estar amatents per tenir la feina avançada quan es produeixi una nova "finestra d'oportunitat".